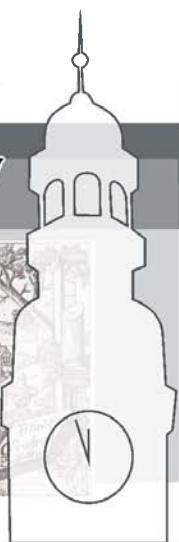
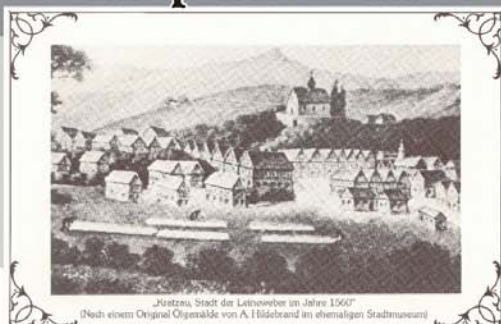

BULLETIN No 164/10 - 2008

Společnosti přátel historie města Chrastavy

Historické události v říjnu

1. 10. 1685 se narodil Karel VI. – poslední žijící Habsburk v mužské linii. Neměl žádného následovníka – prvorozený syn krátce po narození zemřel – jen samé dcery. V pragmatické sankci stanovil nedílnost habsburské říše a nástupnický řád, podle něhož v případě vymření mužské linie rodu přechází vláda na linii ženskou. Vlady se poté ujala jeho dcera Marie Terezie. Prosazení této sankce na mezinárodním poli bylo obtížné. Karel VI. byl mimo jiné i vášnivý lovec a dobrý klavírista, skladatel a dirigent. Přikázal vybudovat v Čechách silnice s pevným povrchem. Dožil se věku 65 let a zemřel na svém letním sídle na vídeňském předměstí.

5. 10. 1936 se narodil Václav Havel, 1. prezident v listopadovém Československu.

11. 10. 1424 zemřel u Příbyslavi husitský vojevůdce Jan Žižka z Trocnova. Podrobněji o něm v článku Nálepky vyprávějí (v obsahu Chrastavských listů).

19. 10. 1335 zemřela v Brně Eliška Rejčka, dvojnásobná královská vdova. Podrobněji o její osobnosti v článku Nálepky vyprávějí.

24. 10. 1945 byly vydány dekrety, kterými byly znárodněny doly a klíčový průmysl, potravinářský průmysl, banky a soukromé pojišťovny. Celkem bylo znárodněno přes 3000 podniků, jejich výrobní kapacita představovala asi dvě třetiny našeho tehdejšího průmyslového potenciálu.

27. 10. 1439 zemřel na úplavici u Horažďovic český král Albrecht Habsburský, zeť Zikmunda Lucemburského. Získal si dobré jméno rytířským vystupováním a zálibou v turnajích.

28. 10. 1453 byl třináctiletý Ladislav Pohrobek korunován českým králem. Správcem království byl ustanoven Jiří z Poděbrad. V Čechách nastala úrodná léta. Z té doby se zachovalo rčení „Za krále Holce – bezvousého – byla za groš ovce“. Štěstí si však mnoho neužil. Zemřel v sedmnácti letech na leukémii. Katolíci vinili z jeho smrti Jiřího z Poděbrad a trvalo velmi dlouho, než byl této „nálepky“ zbaven.

28. 10. 1918 došlo ke spontánní prohlášení Československé republiky. Podnětem k této akci, která proběhla jako lidová slavnost, dalo zveřejnění noty ministra zahraničí Andrassyho o přijetí podmínek míru Rakousko-Uherskem. Text noty se rovnal kapitulaci habsburské monarchie. Ten den byl vydán zákon o „zřízení samostatného československého státu. Bylo ještě zveřejněno svolání Národního výboru: „Lide československý. Tvůj odvěký sen se stal skutkem“. Pod dokumenty byli podepsáni A. Švehla, A. Rašín, J. Stříbrný, F. Soukup, V. Škrobár, později zvaní „muži 28. října“.

Podle dostupných pramenů zpracovala J. Špaková

Zájezd do Litoměřic se vydařil

V úterý 23. 9. pořádala SPHMCH autobusový zájezd na výstavu Zahrada Čech. První zastávka byla v Ústěku, založeném již ve 13. století. Město bylo vyhlášeno památkovou rezervací a najdeme zde řadu památek. Jednou z nich je hrad pánů z Dubé ze 14. století. Bohužel od 18. století sloužil jako sladovna. Součástí areálu hradu je tzv. Pikardská věž z 15. století. Známé jsou i Ptačí domky z 19. století s dřevěnými pavlačemi a přístavky na skále, postavené italskými dělníky, kteří ve městě budovali železnici. Na náměstí je pozdně barokní kostel sv. Petra a Pavla. Ve městě bývala také silná židovská komunita. Dodnes se zachovala synagoga z 18. století a židovský hřbitov.

V Litoměřicích si někteří prohlédli město, muzeum, litoměřické podzemí nebo se prošli po obnovených hradbách, odkud byl

nádherný výhled na Domský pahorek s kostelem sv. Štěpána.

Na zahradě Čech bylo jako vždy co k vidění a nakoupení. Bohatý byl i kulturní program, na kterém vystoupila Zorka Kohoutová a Strahovanka. Všichni si přišli na své. Bylo to jistě díky počasí, které bylo nádherné. Chtěla bych poděkovat panu Šimkovi za organizaci zájezdu a p. řidiči fy Li-tour, který nás bezpečně dovezl domů. Nezbyvá než se těšit na další Zahradu Čech zase za rok.

Jaroslava Špaková

Velká oslava v Kryštofově Údolí

Orloj jsme viděli v chodu již během anenské pouti koncem července. Jeho oficiální otevření po všech nezbytných úpravách se trochu opozdilo, a tak jsme se tam vydali autem v sobotu 19. září. Pozval mě osobně pan Martin Chaloupka, ale domníval jsem se, že tam přijde pouze několik jeho přátel. V tom mě utvrdil i hlas úřednice obecního úřadu, která mi sice odpověděla na otázku, kdy se slavnost koná, ale nezapomněla dodat, že to není akce pořádaná oficiálně obecním úřadem, nýbrž soukromá akce pana Chaloupky. Kolik lidí asi přijde na soukromou oslavu v dnešní uspěchané době? Patnáct či dokonce dvacet?

Jeden z apoštolů orloje
v Kryštofově Údolí.

Přijeli jsme do centra vesnice a hned jsme viděli, že je zle. Budeme mít vůbec kde zaparkovat? Sešlo se tam totiž sedm set (700!) zvědavců. A stálo to skutečně za to...

Byla tu spousta lidí z Chrastavy a z Liberce, mezi návštěvníky nechyběly ani známé celebrity. Kdo? Nejdříve přistoupil k mikrofonu kryštofodolský starosta p. Pravoslav Svačinka. Omluvil se Martinu Chaloupkovi a přiznal se, že tehdy, před pěti lety, když mu prodával těch pár čtverečních metrů kolem transformátoru, nevěřil, že tato bláznivá myšlenka bude vůbec někdy realizována. Dále se ujal slova krajský hejtmán p. Petr Skokan, který pochválil tuto kdysi zapadlou vesnici, že se proměnila v turistický ráj a může se právem pochlubit vzorně udržovanými domky chalupářů. Také předseda Senátu ČR, MUDr. Přemysl Sobotka, nešetřil chválou. Mezi významnými hosty se objevila také známá tvář televizní moderátorky Marcely Augustové a oblíbený moderátor Marek Eben. Slovo samozřejmě dostal i autor bláznivého nápadu – pan Martin Chaloupka, bývalý pracovník České televize.

Celá úvodní část této příjemné slavnosti byla doprovázena hudbou. Nad obcí se ve výšce objevil jakýsi podomácku vyrobený horkovzdušný balón a dodnes nevím, zda to bylo ve scénáři slavnosti, nebo chtěl na sebe upozornit jakýsi amatér, toužící po zviditelnění.

Do sedmé hodiny zbývalo již pouze několik minut, když se davy návštěvníků přesunuly blíže k věži, kde byl umístěn orloj. Úderem sedmé se dal do pohybu ponocný (dřevěná figura), pak se otevřela dvě okénka s pohyblivými soškami apoštolů, což připomínalo orloj na Staroměstské radnici.

Potom ožila velká luneta s výjevy z vesnického života dole pod okénky s apoštoly. Hospodář pumpoval vodu, krávy kroutily hlavou, hospodyně krmila slepice a husy a kluci si hráli s prakem. Tato velká půlkruhová dřevěná plocha je dílem libereckého řezbáře Václava Plechatého, ten je rovněž autorem všech ostatních soch na orloji.

Jedna věc zcela určitě stojí za zmínku. Za tu práci musel zkušenému řezbáři někdo zaplatit. Několik známých umělců (herců – mezi nimi J. Bohdalová, J. Lábus aj.) zaplatilo za řezbářské práce a našli se i další sponzoři.

Na této oslavě se vytvořilo velmi příjemné prostředí, ani ty projevy vysokých představitelů nebyly nudné, naopak se ukázalo, že se tito politici zatím nevzdálili daleko od obyčejných občanů... Kdo se té sobotní slavnosti zúčastnil, bude jistě na ty chvíle ještě dlouho vzpomínat.

PhDr. František Vydra

Kdyby bunkry mohly hovořit...

Je začátek října roku 2008. Uplynulo sedmdesát let, celý jeden průměrný lidský život. Ti svědci zoufalství a ztracené víry našeho národa tu stojí dál.

Mlčenlivé memento, nemá připomínka dob, kdy nás opustili spojenci, v jejichž podporu jsme tolik doufali... Svědectví toho, že se naši muži byli odhodláni bránit se zbraní v ruce, ale proti své vůli museli přijmout ponižující podmínky tzv. Mnichovské dohody.

Ty věčné spory a dohady trvají dál. Tisíckrát byla vyslovena nezodpovězená otázka: **MĚLI JSME SE TEHDY BRÁNIT? CO BY SE BÝVALO STALO, KDYBY NAŠI VOJÁCI NEBYLI UPOSLECHLI ROZKAZU OPUSTIT ŽELEZOBETONOVÉ POHRANIČNÍ PEVNOSTI?**

To trauma vrtá v hlavách Čechů dál a nemohou se dodnes zbavit pocitu viny... Dnes už víme víc. Konalo se nemálo různých historických konferencí, věnovaných období Mnichova.

Co by se tedy bývalo tehdy pravděpodobně stalo? Představme si, že by osádky naší armády ve stovkách železobetonových pevností rozkazu neuposlechly a v případě příjezdu německého wehrmachtu by kladly zuřivý odpor. Byli by hrdiny, ale... S naší armádou a kvalitní výzbrojí bychom se zřejmě několik týdnů ubránili. Na pomoc svých dřívějších přátel – Anglie a Francie – bychom nemohli spoléhat, protože s jejich souhlasem měli naši vojáci bunkry okamžitě opustit. Pokud by to neudělali, byl by to čin, se kterým by naši spojenci nesouhlasili. Museli bychom bojovat na vlastní pěst, navzdory celé Evropě. Sešla by se Společnost národů v Ženevě (organizace podobná dnešní OSN) a odsoudila by naši republiku jako stát, který nedodrží mezinárodní smlouvy a navíc proti vůli všech ostatních států vyvolává novou válku. Ano, tak nějak by to bývalo dopadlo. Ztráty na životech by byly bývaly obrovské a stejně bychom naši republiku v původní podobě neudrželi.

Výsledky by byly zcela určitě katastrofální. Tzv. Velkoněmecká Hitlerova říše by se stala nejmočnějším evropským státem a posílena vítězstvím nad naší republikou by stejně rozpoutala světovou válku.

Když k tomu přidáme nespolehlivost (ba zradu!) německých občanů v ČSR, odtržení Slovenska, k němuž došlo v době pro nás nejtěžší – bylo by to pro český národ fiasko, z něhož bychom se zřejmě nevzpamatovali. Takže ten odlet prezidenta Beneše do Anglie nebyl zradou na vlastním národě. On viděl jistě dále dopředu než obyčejný člověk a věděl, že přiblížit okamžik osvobození je možno jedině budováním ozbrojených jednotek na západě i na východě. Zmizel také jeden z vážných důvodů tehdejší roztržky mezi oběma sousedními státy: početná německá menšina byla na základě poválečných dohod z naší země vystěhovávána.

Evropa se změnila a Německo i Česká republika patří dnes do stejné obranné struktury. Naši vnuci snad ani nebudou věřit, co se tehdy v našem okolí dělo, a pouze učebnice dějepisu tyto smutné události zvěční.

František Vydra

Všechny tyto děti z české menšinové školy i s panem říd. uč. Honsou musely po podepsání Mnichovské dohody Chrastavu opustit.

Nejbližší akce SPHMCH

V měsíci listopadu bude SPHMCH organizovat přednášku pro veřejnost, nazvanou **Podještědí a Karolína Světlá**. Přednášet bude p. Mgr. Milan Turek, který byl již naším hostem v dubnu. Tehdy nám vyprávěl o sklářství. Přednáška bude doplněna bohatou fotodokumentací, a tak se jistě máme na co těšit. Datum, čas a místo bude upřesněno v příštím Bulletinu.

za SPHMCH J. Špaková

Sedmkrát odpověz

Vážení čtenáři, kdo z nás by si rád neproověřil své vědomosti, získané při prázdninových výletech, čtením literatury či sledováním televize a internetu? Předkládám vám prvních sedm otázek, na kterých si můžete vyzkoušet svůj um a zapátrat v paměti. Odpovědi najdete na konci kvízu.

1. Kterí významní stavitelé – otec a syn – období baroka žili v Litoměřicích, měli tam svůj dům a v kostele všech svatých v Litoměřicích jsou pohřbeni?

2. V kterém městě je zámek – tzv. Vodní hrad, kde najdeme ojedinělé muzeum alchymie?

3. Jak se jmenuje patron obchodu a trhu? Najdeme ho v Litoměřicích a také v Liberci.

4. Který barokní zámek s krásným parkem, koncipovaným původně jako malé Versailles, se stal letním sídlem Ferdinanda V. Dobrotivého? Na zámku byla natočena řada pohádek např. Jezerní královna.

5. V okolí Litoměřic najdeme zříceninu hradu, který se stal útočištěm Jana Žižky. Později se podle něho i psal. Jak se zřícenina jmenuje?

6. Který hrad v severních Čechách si oblíbil hudební skladatel R. Wagner natolik, že zde čerpal inspiraci pro svoji operu?

7. Na kterém hradě najdeme nejstarší hradní muzeum? Hrad a jeho sbírky byly zpřístupněny ještě za původních majitelů v r. 1801.

Dalších deset zajímavostí o Valdštejnovi

Víte, že jeho generál Matyáš Gallas obdržel za zradu Valdštejna frýdlantské a liberecké panství se zámky?

Víte, že druhý Valdštejnův generál Octavio Piccolomini obdržel náchodské panství se zámekem?

Víte, že Valdštejnův vrah Walter Deveroux byl povýšen na podplukovníka, ale finanční odměny se dočkal až po dvou letech?

Víte, že Valdštejn trpěl dnou, žaludečními a střevními problémy, zácpou, srdečními potížemi, depresemi a syfilidou?

Víte, že Valdštejnové jsou jednou z větví rodu Markvarticů?

Víte, že závěť Albrechta z Valdštejna z r. 1625 je jedna z mála jeho listin psaných česky?

Víte, že horoskop, který vypracoval hvězdář J. Keppler Valdštejnovi do r. 1630 byl příznivý, ale r. 1634 předvídal temné a nepříjemné události?

Víte, že Valdštejn založil Nové Město, dnešní Sokolské náměstí v Liberci?

Víte, že podle pověsti duch zavražděného Valdštejna se v noci zjevuje na chebském hradě v kočáře, taženém černým spřežením a s krvavou ranou na hrudi?

Víte, že podle současných historiků archivy neobsahují žádné důkazy o jeho zradě?

Toto bylo posledních deset zajímavostí o vévodovi meklenburském, frýdlantském, zaháňském, knížeti vendském, hraběti schwerinském, pánu země rostocké a stargardské, generalissimu císařských armád a generálu moří Oceánského a Baltického. O jedné z nejvýznamnějších osobností třicetileté války, jakým Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna – ať už je na něho náhled jakýkoli – bezesporu byl.

Podle dostupných pramenů zpracovala J. Špaková

Správné odpovědi na soutěžní kvíz 7krát odpověz: 1. Octavio a Gulio Groggiovi, 2. Budyně nad Ohří, 3. Roland 4. Ploskovi-ce, 5. Kalich, 6. Střekov, 7. Frýdlant v Č.

OZNÁMENÍ PRO ŠKOLY

Upozorňujeme učitele dějepisu, ale také učitelky 1. – 5. třídy ZŠ, že se zahájením nového školního roku budou mít možnost domluvit si s pracovníky městského muzea termín návštěvy pro jejich třídu. Je však třeba ohlásit návštěvu alespoň dva dny předem.

Kromě prohlídky muzejních sbírek si budou moci žáci prohlédnout také dvě městské kroniky.

Nabízíme zájemcům, že si během návštěvy budou moci zakoupit sborníky pověstí, ale také publikace o historii města a nejbližšího okolí: Chrastava, Andělská Hora, Vítkov, Nová Ves, Chotyně.

Připravili jsme pro Vás také kvíz (soutěž), při němž budete moci prokázat své znalosti historie.

Těšíme se na vaši návštěvu!

BULLETIN

Společnosti přátel historie města Chrastavy

No 164 / 10 - 2008

Vydává Společnost přátel historie města Chrastavy
Připravil: PhDr. F. Vydra, Již Špaková

Sazba, tisk a distribuce je zajišťována prostřednictvím
Chrastavských listů – zpravodaje MěÚ Chrastava.